

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

OPLÆG I FORENINGEN FOR KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSRET I DANMARK SEPTEMBER 2009

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

> Skøn og retsanvendelse

- > Principielt er det altid lovgivningsmagtens afgørelse (inden for grundlovens rammer), hvilken standard der skal være
- > Hvilke ydelser, det offentlige skal stille til rådighed, og til hvem, kan være beskrevet i loven (retsfaktum/retsfølge)
- > I så fald kan borgeren have et retskrav, som kan fastslås af domstolene. Prøvelsen af den konkrete subsumption kan dog være begrænset, jf. fx U 2000.645 H.

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

> Skøn og retsanvendelse

- > Hvis loven derimod ikke nærmere angiver, hvilke ydelser (retsfølge), der skal stilles til rådighed, eller under hvilke betingelser (retfaktum), er opgaven med at fastlægge dette overladt til forvaltningen af lovgivningsmagten
- > Ved udfyldningen af loven gælder almindelige regler om saglighed, lighed, pligtmæssigt skøn, etc., jf. f.eks. U 2008.70 Ø
- > Men det traditionelle udgangspunkt er, at domstolene ikke prøver forvaltningens afvejning

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

> Skøn og retsanvendelse

- > Er økonomiske hensyn saglige?
- > Det beror på loven...
- > Udgangspunkt: Ved fastlæggelsen af det generelle serviceniveau er økonomiske hensyn saglige – ved vurderingen af, hvad den enkelte skal tilbydes, er den konkrete udgift ikke et sagligt hensyn

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- › **Erstatningsansvar som grundlag for en mindstestandard**
- › Myndighederne bliver ansvarlige for culpa: Når ydelser rent faktisk stilles til rådighed, bedømmes det offentlige ud fra, om de ansatte handler culpøst
- › Hvis noget er ”fagligt uforsvarligt” kan det være udtryk for culpa hos enkeltpersoner – men det kan også være udtryk for en standard, som ikke hænger sammen vurderingen af en handlemåde hos enkeltpersoner

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- > **Erstatningsansvar som grundlag for en mindstestandard**
 - > Faglig forsvarlighed som standard er ikke uden problemer:
 - > Hvordan fastlægges det, hvad der er fagligt forsvarligt?
 - > Kan man pålægge ansvar for en "fagligt" uforsvarlig tilstand, som skyldes en politisk prioritering – hvor lovgivningsmagten har bestemt, at der skal ske en politisk bestemt prioritering?
 - > Kan krav om "faglig forsvarlighed" føre til, at bestemte ydelser skal stilles til rådighed?

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- > **Skøn og offentligt serviceniveau – grundlæggende problemer:**
 - > Der er begrænsede ressourcer (selv hvis skatterne hæves – hvilket i øvrigt er et politisk spørgsmål, jf. herved grl. § 43)
 - > Lovgivningsmagten bestemmer, om borgerne skal have retskrav – eller om forvaltningen skal skønne over, hvad der er ”nødvendigt”/hvilke ”behov” der skal opfyldes

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- > **Skøn og offentligt serviceniveau – grundlæggende problemer:**
 - > Hvis der er tale om et skøn, og domstolene desuagtet overtager skønnet over, hvad der skal stilles til rådighed, betyder, at domstolene fordeler/prioriterer ressourcerne/fastsetter skatteniveauet – uanset om det sker ved at tilkende erstatning
 - > Er det meningen med loven? Hvis ikke, rejser det spørgsmål i forhold til grundlovens § 63 – og også i forhold til formålet med grundlovens § 43: Dommerne står – i modsætning til Folketing, regering, regionsråd og kommunalbestyrelser – ikke til ansvar over for vælgerne

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- > **Skøn og offentligt serviceniveau – grundlæggende problemer:**
 - > Hvis det overlades til domstolene at overtage skønnet og fastlægge serviceniveauet for velfærdsydelser, rejser det andre problemer:
 - > Er domstolene egnede til at fastlægge serviceniveauet på et givent område? Under en retssag? Hvilke konsekvenser vil det have, hvis domstolene skal skønne over den enkeltes behov?
 - > Hvis domstolene skal træffe beslutninger af politisk-økonomisk karakter (altså hvor loven ikke fastlægger et retskrav) – vil det så kunne få konsekvenser for, hvorledes dommere udnævnes?

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- > **Skøn og offentligt serviceniveau – retspraksis**
 - > **Børnepasning:** U 1980.970 Ø: Bistandslovens § 69: Kommunen skal sørge for det nødvendige antal institutionspladser
 - > Hvad betyder ”nødvendig”?
 - > **Sygehusbehandling:** U 1985.368 H, U 2000.1196/2 H, U 2008.2813 H: (nu) Sundhedslovens §§ 79 og 80: Regionsrådet yder sygehusbehandling ... Regionsrådet yder akut behandling ...
 - > Hvilke behandlinger? Hvorledes skal behandlingen tilrettelægges?

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

> Skøn og offentligt serviceniveau – retspraksis

- > **Hjemmehjælp:** U 2013.2324 H: Servicelovens §§ 83 & 88:
- > Kommunalbestyrelsen skal tilbyde
 - 1) personlig hjælp og pleje og
 - 2) hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet.
- > Tilbuddene efter stk. 1 gives til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre disse opgaver

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

> Skøn og offentligt serviceniveau – retspraksis

- > **Hjemmehjælp:** U 2013.2324 H: Servicelovens §§ 83 & 88:
- > Kommunalbestyrelsen skal behandle anmodninger om hjælp efter § 83 ved en konkret, individuelvurdering af behovet for hjælp til de opgaver, som modtageren ikke selv kan udføre
- > Hvilke tilbud skal der være, og hvad ”behøver” den enkelte?
- > *Mindretallet – min udlægning: Hvis man en gang har vurderet, at en borger behøver hjælp, og faktum ikke har ændret sig, kan man ikke træffe afgørelse om slet ikke at yde hjælp*

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- > **Skøn og offentligt serviceniveau – retspraksis**
 - > **(Special)undervisning:** U 2010.1394 H og FED 2007.45 V:
Folkeskolelovens §§ 2, 20 & 49
 - > Kommunalbestyrelsen har ansvaret for folkeskolen...
Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at alle børn i kommunen sikres ret til vederlagsfri undervisning i folkeskolen
 - > Det påhviler kommunalbestyrelsen at sørge for undervisning i grundskolen... Det påhviler kommunalbestyrelsen at sørge for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand...
 - > Alle udgifter til folkeskolens undervisning ... påhviler kommunerne

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

> Skøn og offentligt serviceniveau – retspraksis

- > **Veje:** U 1971.476 H, U 1973.1 H, U 1974.670 H, U 1996.43 H –
nyere landsretspraksis: U 2009.56 V, U 2015.1061 Ø: Vejlovens §
8:
- > Det er vejmyndighedens ansvar at holde sine offentlige veje i
den stand, som trafikken art og størrelse kræver.
- > Vejmyndigheden bestemmer, hvilke arbejder der skal udføres på
dens veje...
- > Praksis forudsætter en vis mindstestandard med hensyn til risiko
for uheld /forsvarlighed, men der er ikke objektivt ansvar for, at
standarden altid er overholdt

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

> Skøn og offentligt serviceniveau – retspraksis

- > **Ledninger:** U 1983.866 2 H, U 1983.895 H, og U 2000.1779 H (objektivt ansvar for materialetræthed/svigt), men U 1987.258 H (ikke objektivt ansvar for utilstrækkelig dimensionering)
- > Hornslet til 1987-dommen: ”Der er nok ikke i sager om erstatning for skader som følge af vandopstemning fra kommunale kloakanlæg plads for tilsvarende politisk-økonomiske betragtninger om et »serviceniveau«, som blev rejst i forbindelse med [Odder-] sygehussagen.”
- > Er det rigtigt?

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- > **Skøn og offentligt serviceniveau – forskelle på områderne:**
 - > Ikke helt åbenbart, at skader på grund af ledningsbrud er mere påregnelige eller beregnelige end skader på grund af manglende opvågningsstuer – eller daginstitutionspladser
 - > Veje og ledningers stand: Der er nok en naturlig grænse for den ”optimale” standard for fx en allerede anlagt vej – Undervisning, sygehusbehandling, pleje: Der er næppe en naturlig overgrænse
 - > På nogle områder er der afgrænsningsproblemstillinger i forhold til ansvar på andet grundlag (ejendoms- og naboret og grundejeransvar)

RETSKRAV PÅ VELFÆRDSYDELSER

- › **Skøn og offentligt serviceniveau – pulveriseringstanken**
 - › Er der overhovedet tale om ”skader”, der skal pulveriseres?
 - › Er det reelt muligt at afgrænse den udgift, der skal pulverises?
 - › Giver pulverisering mening, hvis der er tale om et metertykt lag pulver?
 - › Derimod kunne man måske overveje at trække på ekspropriationstankegange, når *enkelte* rammes *uforholdsmæssigt hårdt* ud fra besparelshensyn, der tjener brede samfundsinteresser – men foreløbig har domstolene været afvisende...